

Сучасний стан агропромислового комплексу вимагає запровадження якісно нових напрямів розвитку аграрного сектора, зокрема, необхідно створити аграрні сільськогосподарські підприємства неприватної форми власності, а також значно розширити оренду земель і надання державою прав на володіння землями сільськогосподарського призначення. Ці заходи допоможуть подолати депресивність, яка є в організації форм власності щодо земель аграрного сектора України.

Список використаної літератури

1. Дзяди́кевич Ю. В., Любезна І.В. Деякі аспекти землеустрою в Україні Інноваційна економіка.2018. №5–6. С.57– 64.
2. Ганначенко С. Л. Інноваційні ресурсозберігаючі технології вземлеробстві. Економіка АПК.2012.№1, С.99–103.
3. Купріянич І.П., Мельник Д.М., Салюта В. А. Інституційний підхід до планування розвитку системи землекористувань територій територіальних громад Інвестиції: практика та досвід. 2018. №16. С25–30.
4. Таратула Р. Б. Еколого-економічний механізм структуризації процесу землекористування на місцевому рівні.Інвестиції: практика та досвід. 2016. №23. С46–49.

УДК: 338.43 6 633

ФАКТОРИ СОРТОЗАМІНИ ТА СОРТООНОВЛЕННЯ ПОЛЬОВИХ КУЛЬТУР

Дименко Ю.О., магістрант гр. АГ-18М-1,4

Центральноукраїнський національний технічний університет

Сорт - це засіб сільськогосподарського виробництва. Він складає основу технології вирощування сільськогосподарських культур. Реалізація потенційних можливостей сортів можлива лише за умови збереження їх чистосортності та високих посівних і врожайних властивостей насіння [1].

Збереження чистосортності це одна із головних задач насінництва. Не дивлячись на всі заходи, що використовуються в насінництві для запобігання засмічення сортів, все ж таки в процесі розмноження відбувається погіршення як сортових так і врожайних властивостей сортів. Основними причинами погіршення сортів у сільськогосподарському виробництві є : механічне та біологічне засмічення, розщеплення, хвороби, з'явлення мутацій.

Механічне та біологічне засмічення сортів є однією із найбільш розповсюджених причин погіршення сортів у сільськогосподарському виробництві. Відомий радянський вчений – селекціонер П. І. Лісіцин відмічав,

що засмічення сорту є його смертю як в біологічному так і у виробничому відношенні.

Джерела механічного засмічення можуть бути досить різноманітними і добре відомими. Проте біологія сортової і видової домішки в посівах основного сорту майже не вивчалася. В той же час необхідно добре знати і розуміти чим визначається в кожному конкретному випадку і як змінюється при пересівах коефіцієнт розмноження основного сорту і засмічувача при їх сумісному вирощуванні [2].

Спостереження за ростом та розвитком сортових та видових домішок в посівах основного сорту дозволяє встановити один загальноприйнятий факт: майже всі засмічувачі, як правило, більш скоростиглі і високорослі. Вони швидше ростуть і розвиваються у порівнянні з тими рослинами, посіви яких вони засмічують. Це спостерігається при засміченні пшениці житом, вівса-вівсюгом.

В зімкнутому стеблестой рослинного сорту пшениці, вівса і ячменю здатні подавляти навіть злісні бур'яни, які володіють великою енергією насінневого і вегетативного розмноження і в той же час не можуть протистояти засміченню менш врожайними сортами даної культури. Таке явище можливо пояснити тим, що засмічувачі мають подібну біологію із основною культурою і спочатку свого росту та розвитку знаходяться в однакових з основною культурою умовах. Рослини засмічувачі за умов одночасної сівби, однакової глибини зоробки насіння, однакової вологості ґрунту і т. д., потім, володіючи більшими темпами свого розвитку у порівнянні з основними рослинами, мають кращі умови для свого розвитку. Якщо засмічувач має більшу адаптивну здатність і володіє більшим коефіцієнтом розмноження, то він за короткий відрізок часу стає у посіві основним [3, 4].

Існують думки, що швидке розмноження у пшениці обумовлено низькою агротехнікою і несприятливими умовами перезимівлі, внаслідок чого число рослин пшениці зменшується, а жито в повній кількості зберігається. Проте експериментальні дані і спостереження свідчать, що процес засмічення пшениці житом залежно від рівня агротехніки та умов перезимівлі може лише прискорюватися або сповільнюватися.

В основі засмічення пшениці житом лежать дещо інші закономірності. В початковий період засмічення, коли рослин жита небагато, вони завдяки швидкому росту виходять у верхній ярус і нормально розмножуються. В наступні роки при збільшенні в посіві численності рослин жита вони починають поступово витісняти рослини пшениці.

Зовсім в інші умови попадають рослини пшениці у посівах жита. Розташовуючись в нижньому ярусі рослин жита рослини пшениці досить швидко зникають. Тому, жито засмічує пшеницю завдяки більш швидкому росту та розвитку.

В насінництві важливо знати, яка домішка видова чи сортова є більш загрозливою для існування сорту. Ймовірно, що на це запитання, на думку ряду вчених, не існує однієї відповіді. Вона залежить, як від характеру самої домішки, так і від призначення посіву. В розсадниках первинного розмноження

найбільш загрозовою є сортова домішка, особливо однієї і тієї ж різновидності, що і основний сорт. Внаслідок модифікаційної мінливості таку домішку не завжди можливо виявити навіть при проведенні індивідуального добору з оцінкою їх за нащадками [5, 6].

В насінницьких посівах більш низьких репродукцій більш загрозовою стає видова домішка. Вона досить складно відокремлюється від насіння основної культури внаслідок чого досить швидко поширюється.

Біологічне засмічення сортів може відбуватися в результаті природнього переzapилення. Особливу загрозу це становить для перехресноzapильних культур. Але необхідно пам'ятати, що і сорти самоzapильних культур можуть засмічуватися шляхом перехресного запилення. Численними дослідженнями проведеними в Тимірязівській сільськогосподарській академії встановлено, що спонтанна гібридизація у озимої пшениці в умовах Нечорноземної зони Росії становить 0,2 %. А на півдні України може становити 1-2 %.

Для перехресноzapильних культур встановлені відповідні норми просторової ізоляції, які повинні суворо дотримуватися. Висказуються думки про необхідність просторової ізоляції і для пшениці, як самоzapильної культури. Дослідженнями встановлено, що сорти пшениці можуть переопилюватися між собою на відстані понад 100 метрів [7, 8].

Необхідно також враховувати той факт, що механічна домішка у перехресноzapильних культур, стає джерелом біологічного засмічення. Більшість рослин здатні до формування величезної кількості пилкових зерен, що збільшує ймовірність та частоту біологічного засмічення.

Біологічне засмічення може відбуватися в результаті включення в спонтанну гібридизацію нових форм, які створюються в результаті розщеплення, мутацій та анеуплоїдії.

Новостворення, що виникають в результаті розщеплення. Можуть бути наслідком гетерозиготного стану сорту за тією чи іншою ознакою, особливо якщо вона полігенна. Форми, що виникають в результаті розщеплення стають сортовою домішкою і розмножуються із таким же коефіцієнтом як і рослини основного сорту. Їх необхідно видаляти на всіх етапах розмноження сорту шляхом проведення сортових полук [9].

Грибні, бактеріальні і вірусні хвороби, що вражають сільськогосподарські культури, характеризуються досить високими темпами зміни генерацій і мають величезний коефіцієнт розмноження. Якщо збудник хвороби передається через насіння то з кожним наступним розмноженням кількість вражених рослин зростає, що через відповідний відрізок часу може привести до вибраковки посіву із числа сортових, не дивлячись на те, що сортова чистота буде високою.

Спонтанні мутації можуть торкатися всіх морфологічних ознак та біологічних властивостей сорту. Кількість їх відносно невелика, але майже всі вони шкідливі і тому порушують біологічну систему сорту. Спонтанні мутації будуть розмножуватися у масі рослин основного сорту як звичайна сортова домішка.

Наведені фактори погіршення сортів у сільськогосподарському виробництві викликають необхідність проведення сортозаміни та сортопоновлення.

Список використаної літератури

1. Насыпайко В. М., Исарова Ю. Т. Сорт и семена. – Одесса: Одесская типоофсетная фабрика, 1968. – 226 с.
2. Виденин К. Ф., Дубинин А. П. Селекция и семеноводство сельскохозяйственных растений. – М. : Издательство сельскохозяйственной литературы. Журналов и плакатов, 1994. – 493 с.
3. Зозуля О. Л., Мамалига А. С. Селекція і насінництво польових культур. К. : Урожай, 1993. – 416 с.
4. Кудря Н. П. Сорт и урожай // Пропозиція. – 1999. – № 2. – С. 3–6.
5. Созинов А. А., Лаптев Ю. П. Генетика и урожай. – М. :Наука. 1986. – 167 с.
6. Мостіпан М. І., Савранчук В. В., Мостіпан Т. В., Дзюба Л. П. Вихідний матеріал для селекції озимої пшениці на стабільність її урожайності в умовах північного Степу України //Аграрний Вісник Причорномор'я. – Одеса, 1999. – С. 227– 230.
7. Гужов Ю., Фукс А., Валичек П. Селекция и семеноводство культурных растений. – М. :Агропромиздат,1991. – 455 с.
8. Бороевич С. Принципы и методы селекции растений. – М. : Колос,1984. – 327 с.
9. Неттевич Э. Д. Рождение и жизнь сорта. – М. : Московский рабочий, 1983. – 87 с.

УДК: 633.854 : 632.954

ЕФЕКТИВНІСТЬ ГЕРБИЦІДІВ ПРИ ВИРОЩУВАННІ СОНЯШНИКУ В СТЕПУ УКРАЇНИ

Драч О.С. магістрант гр. АГ-18М-1,4

Центральноукраїнський національний технічний університет

В останні роки посівні площі соняшнику в Україні різко зросли. В Кіровоградській області за останні 5 років вони є більшими ніж 500 тисяч гектарів щорічно. Одночасно із збільшенням посівних площ під соняшником підвищилася і врожайність. Але у більшості випадків врожайність посівів соняшнику залишається відносно низькою у порівнянні із потенційними можливостями сучасних гібридів [1].

Факторів зниження врожайності є досить багато. Але досить часто посіви засмічуються бур'янами і це веде не лише до зниження врожайності, а й